

10 lutego 1976 roku Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalił poprawki do konstytucji, które miały istotne znaczenie polityczne. Wprowadzono do niej zapis o „kierowniczej roli” Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR) oraz o trwałym sojuszu Polski z Związkiem Radzieckim. Zmiany te miały na celu umocnienie władzy partii komunistycznej i oficjalne potwierdzenie zależności Polski od bloku wschodniego. W praktyce oznaczały ograniczenie możliwości swobodnego działania opozycji oraz zmniejszenie wpływu społeczeństwa na życie polityczne. Projekt nowelizacji spotkał się jednak z krytyką części środowisk intelektualnych, naukowych i artystycznych. W styczniu 1976 roku protesty przeciwko zmianom podpisali m.in. pisarze, naukowcy i ludzie kultury. Ich sprzeciw był nagłaśniany przez Radio Wolna Europa oraz inne zachodnie rozgłośnie radiowe.

FISZKA: Nowelizacja Konstytucji PRL, 1976 r.

- **Data:** 10 lutego 1976 r.
- **Wydarzenie:** Uchwalenie poprawek do Konstytucji PRL
- **Najważniejsze zmiany:**
 - zapis o kierowniczej roli PZPR
 - potwierdzenie sojuszu z ZSRR
- **Cel władz:** Umocnienie władzy partii i kontroli nad państwem
- **Reakcja społeczeństwa:**
 - protesty intelektualistów
 - krytyka w mediach zachodnich
 - petycje i listy otwarte
- **Znaczenie historyczne:**
 - rozwój opozycji
 - zapowiedź protestów 1976 r.
 - krok w stronę „Solidarności”
- **Hasło do zapamiętania**

Konstytucja → władza partii → protest → opozycja

Pytania kontrolne:

1. Jakie zmiany wprowadzono do konstytucji PRL w lutym 1976 roku?

Nowelizacja wprowadziła do konstytucji m.in.:

- zapis o **kierowniczej roli Polska Zjednoczona Partia Robotnicza**,
- deklarację **nierozzerwalnego sojuszu z ZSRR**,
- podkreślenie „socjalistycznego charakteru” państwa.

Było to formalne zapisanie w ustawie zasadniczej tego, co w praktyce już istniało.

2. Co oznaczał zapis o „kierowniczej roli PZPR”?

Oznaczał, że **jedna partia miała konstytucyjnie zagwarantowaną dominację** nad państwem, społeczeństwem i instytucjami.

W skrócie: żadnego pluralizmu, żadnej realnej opozycji, żadnej zmiany władzy.

3. Dlaczego nowelizacja konstytucji wywołała sprzeciw części społeczeństwa?

Ponieważ:

- **legalizowała monopartyjność**,
 - ograniczała suwerenność Polski na rzecz ZSRR,
 - zamykała drogę do jakichkolwiek reform ustrojowych.
-

4. Jaką rolę w nagłaśnianiu protestów odegrały media zachodnie?

Kluczową. Radio Wolna Europa, prasa i agencje zachodnie:

- informowały o protestach i listach sprzeciwu,
 - przełamywały cenzurę PRL,
 - nadawały sprawie **międzynarodowy rozgłos**, co ograniczało brutalność władz.
-

5. W jaki sposób władze PRL zareagowały na krytykę projektu nowelizacji?

Typowe działania władz obejmowały:

- propaganda i oskarżenia o „wrogą działalność”,
 - naciski administracyjne, inwigilacja, represje wobec sygnatariuszy listów,
-

6. Dlaczego nowelizacja konstytucji z 1976 roku jest uznawana za zapowiedź późniejszych protestów robotniczych?

Ponieważ pokazała, że:

- **władza nie zamierza się reformować,**
- dialog społeczny jest fikcją,
- jedyną realną formą sprzeciwu pozostaje protest.

Kilka miesięcy później wybuchły strajki w Radomiu, Ursusie i Płocku...